

NIELEGALNA TELEWIZJA IPTV W UNII EUROPEJSKIEJ
BADANIE DOTYCZĄCE INTERNETOWYCH MODELI BIZNESOWYCH
NARUSZAJĄCYCH
PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ — ETAP 3

Streszczenie

NIELEGALNA TELEWIZJA IPTV W UNII EUROPEJSKIEJ

STRESZCZENIE

Sprawozdanie z analizy ekonomicznej, prawnej i technicznej

Listopad 2019 r.

STRESZCZENIE

Informacje ogólne

W 2018 r. Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) za pośrednictwem europejskiego obserwatorium do spraw naruszeń praw własności intelektualnej zlecił przeprowadzenie badania dotyczącego przestępczości związanej z telewizją IPTV w Europie. Celem badania było lepsze zrozumienie sposobów prowadzenia nielegalnej telewizji internetowej IPTV, działania modeli biznesowych związanych z tym zjawiskiem, a przez to – stworzenie podstaw umożliwiających następnie określenie możliwych reakcji służących rozwiązaniu problemu tego zjawiska w skuteczniejszy sposób.

Badanie zlecono Ośrodkowi Polityki i Zarządzania Własnością Intelektualną (Centre for Intellectual Property Policy and Management) na Uniwersytecie Bournemouth, w którym powołano zespół badaczy z dziedziny prawa, ekonomii i informatyki ⁽¹⁾. Zespół badawczy wspierany był przez grupę ekspertów, w tym posiadaczy praw własności intelektualnej, przedstawicieli organów ścigania, organów regulacyjnych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego i przedsiębiorstw zajmujących się bezpieczeństwem cyfrowym ⁽²⁾.

Niniejsze sprawozdanie dotyczy badania interdyscyplinarnego, poświęconego prawnym, technicznym i ekonomicznym aspektom nielegalnej telewizji IPTV. Jest to pierwsze ważne opracowanie, w którym dokonano przeglądu istniejącej literatury, ram prawodawczych i orzecznictwa w UE oraz przedstawiono analizę strukturalną istniejących modeli biznesowych związanych z nieuprawnionym dostarczaniem treści telewizyjnych przez internet. Co więcej, opracowanie zawiera pierwsze wyniki oceny skali zjawiska nielegalnej telewizji IPTV na terytorium Unii Europejskiej pod względem aktywnych użytkowników oraz przychodów bezprawnie uzyskiwanych z działalności powodującej naruszenie praw własności intelektualnej.

Metodyka i dane

Istniejące opracowania ⁽³⁾ służące ilościowemu przedstawieniu skali i oddziaływania ekonomicznego nielegalnej telewizji IPTV w sposób spójny wskazują na wzrastającą tendencję rozpowszechniania

⁽¹⁾ Zespół badawczy Uniwersytetu Bournemouth działał pod kierunkiem prof. Maurizio Borghiego, a należeli do niego: prof. Vasilis Katos, dr Antanina Garanasvili i dr Marcella Favale (główni badacze), a także prof. Dinusha Mendis, Dimitra Poutouri i Dimitris Mallis (współpracownicy).

⁽²⁾ W gronie ekspertów znaleźli się: Bogdan Ciinaru (Europol), Tim Cooper (Premier League), Richard Crisp (BT), Callum Cryer (UK IPO), Mattia Epifani (Re@lity Net), Matteo Feraboli (Sky Italia), Jose Luiz Gomez (policja hiszpańska), Gabor Ivanics (Eurojust), Jerry Gee (Kudelski-Nagra), Phillip Davies (Sky UK), Robert Kiessling (Sky UK), George Kyne (An Garda Síochána), David Lowe (UK IPO), Yuliya Morenets (TAC International), Mark Mulready (Irdeto), Marco Musumeci (UNICRI), Mathilde Persuy (Hadopi), Marco Signorelli (DCP), Laura Vilches (liga hiszpańska), Alessandro Rossetti (SoftStrategy), Kevin Taylor (Comcast), Lars Underbjerg (Nordic Content Protection), Didier Wang (Hadopi).

⁽³⁾ Jednostka ds. cyberbezpieczeństwa grupy Kudelski (2016), Hadopi (2018), Nordic Content Protection (2017), Sandvine (2017), The Industry Trust (2016).

się niedozwolonej telewizji IPTV na globalnych rynkach ⁽⁴⁾. W niniejszym raporcie oszacowano liczbę osób zaangażowanych w korzystanie z niedozwolonej telewizji IPTV, jak również oceniono potencjalne przychody generowane przez dostawców telewizji IPTV naruszającej prawa autorskie. Szacunki ilościowe oparto na oficjalnych i ujednoliconych źródłach danych, aby zapewnić pełną porównywalność przedstawianych danych szacunkowych w poszczególnych państwach członkowskich. W miarę możliwości korzystano z oficjalnych danych z badania Eurostat prowadzonego w gospodarstwach domowych. Opracowanie jest również efektem współpracy z zainteresowanymi stronami obserwatorium EUIPO; wykorzystano w nim dane i wiedzę przekazaną przez ekspertów zajmujących się uwarunkowaniami rynkowymi telewizji IPTV.

Modele biznesowe na rynku niedozwolonej telewizji IPTV zdefiniowano zgodnie z metodyką opracowaną przez EUIPO na potrzeby „Badania dotyczącego internetowych modeli biznesowych naruszających prawa własności intelektualnej” ⁽⁵⁾. Analiza ekosystemu modeli biznesowych nielegalnej telewizji IPTV na terytorium UE obejmuje obowiązujące ramy prawne oraz odpowiednie orzecznictwo.

Przeglądowi ram prawodawczych towarzyszyła ankieta przeprowadzona w 28 państwach członkowskich UE. Na podstawie wstępnej analizy *acquis communautaire* w dziedzinie ochrony praw autorskich odnoszących się do programów telewizyjnych przeprowadzono ankietę dotyczącą odpowiednich przepisów i orzecznictwa państw członkowskich, wykorzystując w tym celu kwestionariusz skierowany do korespondentów krajowych. Ankieta umożliwiła zgromadzenie orzecznictwa dotyczącego nielegalnej telewizji IPTV, pochodzącego zarówno z postępowań cywilnych, jak i karnych, a także określenie niuansów przepisów obowiązujących w jurysdykcjach krajowych.

Analiza ram prawodawczych

Prawo Unii Europejskiej przewiduje szeroką ochronę przed niedozwolonym przekazywaniem programów telewizyjnych przez internet, obejmującą szereg działań. Retransmitowanie sygnału bezprzewodowego, satelitarnego lub kablowego przez internet, nagrywanie programów telewizyjnych z wykorzystaniem usług chmurowych, łączenie się ze strumieniowaniem na żywo przy użyciu urządzeń smart TV i indeksacja łączy stanowią „publiczne udostępnianie” w rozumieniu art. 3 dyrektywy w sprawie społeczeństwa informacyjnego. Niemniej jednak nie wszystkie prawa inkorporowane w programach telewizyjnych są chronione w taki sam sposób w całej UE. Prawa do treści zawartych w programach telewizyjnych są chronione zarówno przed strumieniowaniem na żywo, jak i strumieniowaniem na żądanie. Z kolei prawa nadawców do sygnału emisji mają zastosowanie tylko do strumieniowania na żądanie (lub pobierania) utrwaleń programów. Tylko w siedmiu państwach członkowskich (Austrii, Republice Czeskiej, Danii, Finlandii, Rumunii, Szwecji i Zjednoczonym Królestwie) prawa nadawców rozszerzono również na strumieniowanie na żywo. Co

⁽⁴⁾ Zob. załącznik I.

⁽⁵⁾ EUIPO. „Badanie dotyczące internetowych modeli biznesowych naruszających prawa własności intelektualnej”: Etap 1, Przeprowadzenie przeglądu internetowych modeli biznesowych naruszających prawa własności intelektualnej, czerwiec 2016 r.

więcej, odtwarzanie sygnału telewizyjnego poprzez niedozwolone urządzenia do strumieniowania stanowi naruszenie prawa do zwielokrotniania, o którym mowa w art. 2 dyrektywy w sprawie społeczeństwa informacyjnego.

Chociaż treść inkorporowana w programach telewizyjnych objęta jest wysokim poziomem ochrony przed nielegalną telewizją IPTV, przykładowo wydarzenia sportowe jako takie w świetle prawa Unii nie podlegają ochronie z tytułu praw autorskich. Niemniej jednak nagranie audiowizualne wydarzeń sportowych prawdopodobnie spełnia warunki zastosowania prawa autorskiego ze względu na „swobodne i twórcze wybory” dokonane przez realizatora nagrania. Co więcej, utwory i inne przedmioty objęte zazwyczaj nagraniem i transmisją wydarzeń sportowych (takie jak ścieżka dźwiękowa w tle, oryginalna muzyka i utwory graficzne) prawdopodobnie również objęte są prawem autorskim.

Acquis communautaire nie daje pewności, czy symultaniczna retransmisja bezpłatnego sygnału telewizji IPTV, w tym poprzez tzw. framing, czy też transmisja sygnału IPTV do dystrybutora sygnału poprzez „wprowadzenie bezpośrednie” stanowią publiczne udostępnianie w rozumieniu art. 3 dyrektywy w sprawie społeczeństwa informacyjnego. Obydwa przedstawione scenariusze uwzględniono w nowej dyrektywie dotyczącej internetowej transmisji programów (2019/789), która zostanie wdrożona do porządków prawnych państw członkowskich do czerwca 2021 r.

Analiza modelu biznesowego naruszającego prawa autorskie

Dystrybucja telewizji IPTV naruszającej prawa autorskie wskazuje na różnorodność wzorców, które obejmują spektrum od dobrze zorganizowanych, dużych struktur biznesowych po przedsięwzięcia indywidualne. Oferując ten sam produkt, a więc dostęp do kanałów strumieniowanych na żywo, nielegalni dostawcy telewizji IPTV różnią się między sobą pod względem platformy, na której oferują dostęp do telewizji IPTV, odbiorców docelowych, strategii cenowych i innych elementów, takich jak produkty uzupełniające (wideo na żądanie, sprzedaż dekoderów) oraz obecnością w mediach społecznościowych. Naruszenie może zacząć się po prostu w chwili, gdy nieposiadający licencji dostawca treści zgodnie z prawem strumieniuje treść od dystrybutora treści lub dostawcy treści i udostępnia ją osobom trzecim, naruszając w ten sposób warunki użytkowania. Do takich osób trzecich mogą należeć użytkownicy końcowi i konsumenci treści lub pośrednicy, którzy również mogą czerpać zysk z dalszej odsprzedaży.

Rozwój technologiczny obejmujący zwiększenie zasięgu internetu szerokopasmowego i większą prędkość internetu nie tylko ułatwia dostęp do legalnych źródeł telewizji IPTV, ale również ułatwia dostęp do tych nielegalnych. Rozważając kwestię oddziaływania nielegalnej telewizji IPTV, należy brać pod uwagę wyzwania technologiczne, co zwiększa stopień złożoności analizy. Pomimo różnorodności sposobów dystrybucji analiza pokazuje, że nielegalna telewizja IPTV opiera się głównie na trzech szeroko zdefiniowanych modelach biznesowych:

- Model „nielegalnego abonamentu telewizji IPTV”, w którym klienci uzyskują bezpośredni dostęp do szeregu kanałów telewizyjnych po dokonaniu zapłaty abonamentu lub wniesieniu opłaty. Treść telewizji IPTV jest udostępniana na potrzeby bezpośredniego strumieniowania na nielegalnych stronach internetowych lub poprzez aplikacje na urządzenia mobilne. Ten

model biznesowy opiera się na sprzedaży niedozwolonych abonamentów telewizji IPTV konsumentom, a przychód pochodzi z comiesięcznych opłat pobieranych od abonentów.

- Model B2B. Ten model biznesowy skierowany jest na odsprzedaż pakietów kanałów i infrastruktury telewizji IPTV w celu doprowadzenia do nielegalnej odsprzedaży telewizji IPTV. Model ten można opisać jako model B2B lub „hurtowy”. Często funkcjonuje on w powiązaniu z omówionym wcześniej modelem bezpośredniej sprzedaży abonamentów. W tym przypadku nieupoważnieni dostawcy telewizji IPTV uzyskują przychód z dwóch źródeł: miesięcznych opłat pobieranych od nieupoważnionych odbiorców telewizji IPTV i opłat pobieranych od nieupoważnionych odsprzedawców telewizji IPTV.
- Model „portalu do strumieniowania”, gdzie gromadzi się i udostępnia użytkownikom końcowym linki do stron internetowych umożliwiających strumieniowanie. Strumieniowanie telewizji IPTV oferuje się bezpłatnie i często w niższej jakości niż w przypadku płatnych stron telewizji IPTV. Ponieważ strumieniowana treść jest udostępniana bezpłatnie, nieupoważnieni dostawcy uzyskują przychód pośrednio, rozsyłając złośliwe oprogramowanie lub pobierając opłaty na zasadzie „pay-per-view”, a także zarabiają na reklamach w modelu „pay-per-click”.

Co ciekawe, z analizy wynika, że dostarczanie nielegalnej telewizji IPTV zasadniczo opiera się na tym samym ekosystemie, niezależnie od modeli biznesowych stosowanych przez naruszających. Ekosystem rozumiany jest jako wzajemne powiązanie podmiotów, które odpowiada konkretnej funkcji w dostarczaniu nielegalnej usługi. W toku analizy zidentyfikowano 21 uczestników w czterech warstwach dystrybucji treści: źródło treści, sieć hostingową; dostawę front-end i aplikacje.

Analiza ekonomiczna

Analizę ekonomiczną przeprowadzono w celu oszacowania dwóch ważnych elementów:

- liczby użytkowników korzystających z nieuprawnionej treści IPTV;
- przychodu generowanego przez dostawców abonamentów IPTV naruszających prawa autorskie.

Ocenę przeprowadzono dla całego rynku UE-28, a także dla każdego z państw członkowskich.
Główne ustalenia:

**3,6% Europejczyków (13,7 mln mieszkańców UE-28)
strumieniuje niedozwoloną telewizję IPTV**

**941,7 mln EUR to kwota bezprawnego przychodu generowanego przez dostawców
telewizji IPTV naruszającej prawa autorskie w 2018 r.**

**5,74 EUR
średnie miesięczne wydatki użytkownika na nielegalną telewizję IPTV**

Skala konsumpcji niedozwolonej telewizji IPTV różni się w zależności od państwa członkowskiego. Państwami, w których nielegalna telewizja internetowa IPTV jest najbardziej powszechna, są Niderlandy i Szwecja, gdzie szacuje się, że korzysta z niej prawie 9% społeczeństwa. Państwa najmniej dotknięte wpływem nielegalnej telewizji IPTV to Rumunia (0,7%) i Bułgaria (1,3%).

Szacując nielegalny przychód, można stwierdzić, że ważnym czynnikiem jest wielkość rynku rozumiana jako ogół populacji. W samym Zjednoczonym Królestwie, Francji i Niemczech użytkownicy wydają średnio 532,4 mln EUR, co odpowiada 57% przychodu ogółem generowanego przez dostawców abonamentów nielegalnej telewizji IPTV.

Średnie wydatki indywidualnego użytkownika nielegalnej telewizji IPTV różnią się zdecydowanie w zależności od państwa członkowskiego. Konsumenci w państwach takich jak Finlandia, Niderlandy i Francja są skłonni zapłacić więcej niż 6 EUR miesięcznie za dostęp do nielegalnej telewizji IPTV. Z kolei mieszkańcy Słowacji, Węgier i Polski wydają tylko 2,5 EUR na miesiąc. Oczywiście jest, że konsumenci różnią się nie tylko skłonnością do popełnienia naruszenia, ale również skłonnością do płacenia za dostęp do treści nielegalnej telewizji IPTV. Określając różne skale cenowe nielegalnej telewizji IPTV, należy brać pod uwagę wiele czynników, w tym skalę piractwa internetowego, postrzeganie naruszenia, średni dochód i ceny dostępu do legalnych źródeł IPTV.

Analiza egzekwowania i orzecznictwa

Posiadacze praw mogą dochodzić swoich roszczeń na drodze cywilnej i karnej. Środki cywilne mają zastosowanie zarówno bezpośrednio do osób naruszających, jak i pośredników, w tym pośredników, których usługi wykorzystano do popełnienia naruszenia. W szczególności możliwe jest wnioskowanie o nakazanie dostawcom usługi dostępu do internetu ukrócenia naruszeń związanych z telewizją IPTV; dostępne środki, przynajmniej w niektórych państwach członkowskich, obejmują „nakazy blokowania w czasie rzeczywistym”, które prowadzą do blokowania dostępu do serwerów umożliwiających strumieniowanie podczas transmisji konkretnego wydarzenia lub serii wydarzeń. Tego rodzaju nakazy mogą służyć również zapobieganiu przyszłym naruszeniom, pod warunkiem iż spełniają warunek proporcjonalności. Co więcej, pośrednicy internetowi mogą otrzymywać nakazy ujawnienia informacji o naruszających, jednak ujawnienie informacji o użytkownikach końcowych nielegalnych usług IPTV może być niezgodne z unijnymi przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych.

Przeciwko naruszającym prowadzącym telewizję IPTV na skalę komercyjną dostępne są we wszystkich państwach członkowskich środki karne. Orzecznictwo państw członkowskich zawiera istotne przykłady ścigania karnego osób zaangażowanych w nielegalną telewizję IPTV. W niektórych przypadkach wobec naruszających zasądzono kary wieloletniego pozbawienia wolności.

Wnioski i perspektywy

Niniejsze opracowanie przyczynia się do zrozumienia zjawiska nielegalnej telewizji internetowej dzięki przeprowadzeniu kompleksowej analizy interdyscyplinarnej tego zagadnienia. W sprawozdaniu połączono perspektywę prawną, ekonomiczną i technologiczną, co pozwala na przeprowadzenie analizy ekosystemu nielegalnej telewizji IPTV. Co więcej, opracowanie zawiera pierwszą ocenę ilościową skali zjawiska nielegalnej telewizji IPTV na terytorium Unii Europejskiej pod względem aktywnych użytkowników oraz przychodu generowanego wskutek tego rodzaju nielegalnych działań.

Główne ustalenia przedstawione w sprawozdaniu potwierdzają zauważalną częstość występowania nielegalnej telewizji IPTV w państwach UE. Sytuacja w państwach członkowskich nie jest jednolita, ponieważ wiele czynników, takich jak skala naruszeń internetowych, postrzeganie własności intelektualnej i ogólne zapotrzebowanie na telewizję IPTV, różni się w zależności od kraju. Na szczeblu UE-28 w konsumpcji nielegalnej telewizji IPTV uczestniczy 3,6% ludności. Użytkownicy ci generują około 1 mld EUR bezprawnego przychodu gromadzonego przez dostawców telewizji IPTV naruszającej prawa autorskie. Analiza prawodawcza i techniczna potwierdzają istnienie wielu wyzwań, z którymi mierzą się przedsiębiorstwa i rządy przy rozwiązaniu problemu nielegalnej telewizji IPTV.

NIELEGALNA TELEWIZJA IPTV W UNII EUROPEJSKIEJ

BADANIE DOTYCZĄCE INTERNETOWYCH MODELI
BIZNESOWYCH NARUSZAJĄCYCH
PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ — ETAP 3

Streszczenie

Listopad
2010